

10. Про добровільні об'єднання територіальних громад : Закон України в редакції від 14 березня 2017 р. Офіційний вісник України. 2017. № 17. Ст. 203.

УДК 352.071

Юник Ірина

*кандидат наук з державного управління,
доцент кафедри публічного управління та адміністрування,
Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського*

Чаплінська Анна

*здобувачка ступеня вищої освіти бакалавр
Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського*

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ

НОВОСТВОРЕНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В УКРАЇНІ

Процеси демократизації та децентралізації суспільних відносин зумовили перегляд ролі місцевого самоврядування в загальній системі публічної влади України. Важливим при цьому є формування спроможних територіальних громад та їх представницьких органів, які б володіли необхідними ресурсами для ефективного функціонування та реалізації повноважень місцевого самоврядування стосовно вирішення питань місцевого розвитку.

В Україні процес децентралізації розпочався з 2014 р. Цей процес дав змогу формувати значний дієвий і спроможний інститут місцевого самоврядування на базовому рівні – об'єднані територіальні громади (далі – ОТГ). У 2020 р. чинним законодавством визначено адміністративні центри та затверджено території територіальних громад. Таким чином, станом на 01.10.2021 р. в Україні створено та функціонує 1470

територіальних громад (з них 31 територіальна громада на непідконтрольній території у Донецькій та Луганській областях), утворено 119 районних рад та 8177 старостинських округів [0]. Станом на 01.07.2021 р. відповідно до «Всеукраїнського рейтингу інституційної спроможності та сталого розвитку громад» визначено кращу десятку малих та середніх громад України (до 150 тис. мешканців), до якої увійшли Тростянецька ОТГ (Сумська область), Коростенська ОТГ (Житомирська область), Славутицька ОТГ (Київська область), Кам'янець-Подільська (Хмельницька область) та Миргородська ОТГ з Полтавщини, Володимир-Волинська ОТГ з Волині та Бахмутська ОТГ, що на Донеччині і Прилуцька ОТГ (Чернігівська область), Добропільська ОТГ (Донецька область) та Пирятинська ОТГ (Полтавська область), яка вперше увійшла до десятки найкращих. Рейтинг враховує 40 критерійних показників та відображає інвестиційну привабливість громад [2].

Упродовж останніх років відбувається створення умов для розвитку спроможних територіальних громад, які були б здатні надавати якісні послуги жителям, а також успішно розвивати свої території. Водночас варто зауважити, що не завжди територіальні громади раціонально використовують свої можливості та надані ресурси.

На сьогодні, вже відбулася передача майна до комунальної власності територіальних громад об'єктів спільної власності громад району (99,9 %) перейшли до комунальної власності громад, зокрема 23734 об'єктів передано, а 22 – ще не передано.

За оцінками голови підкомітету з питань адміністративно-територіального устрою та місцевого самоврядування Комітету Верховної Ради України з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування В. Безгіна, неспроможних громад в Україні приблизно десяток, що становить 0,1 % від загальної кількості. Передбачається, що ці неспроможні громади приєднуватимуться до більш сильних орієнтовно у 2024 р., перед

наступними виборами. Однак, наразі не існує законодавчих інструментів для об'єднання, роз'єднання чи ліквідації громад. За словами В. Безгіна основними проблемами ОТГ є те, що делеговані повноваження не покриваються відповідним фінансовим забезпеченням, а також – неефективний менеджмент та роздування видатків на утримання апарату органів місцевого самоврядування.

Для того, щоб поліпшити якість надання адміністративних послуг, реалізації спільних проєктів, об'єднані територіальні громади консолідують свої зусилля та потенціал шляхом налагодження співпраці. Так у 2021 р. вже 238 територіальних громад уклали 118 договорів про міжмуніципальне співробітництво.

Відповідно до чинного законодавства, у кожній ОТГ має функціонувати Центр надання адміністративних послуг (далі – ЦНАП). Варто зауважити, що мережа ЦНАПів сьогодні активно розвивається, зокрема 1003 громади вже мають ЦНАП (70 %), у 73 громади – заплановано створення ЦНАП до кінця поточного року (5 %), а 435 громад не мають ЦНАПу (30 %).

Доцільно зауважити, що новостворені громади не стануть автоматично багатими, оскільки для успіху потрібні лідери, які готові до рішучих дій, професіонали, які вміють ефективно залучати та використовувати кошти, керівники, які готові відповідати за свою роботу перед людьми і державою. Після створення нової громади ці місцеві лідери мають можливість стати головами громад, депутатами, старостами чи громадськими активістами. Для них – це можливість створити зміни тут і зараз, зробити свої міста, селища чи села кращим та стати частиною успіху країни [3].

У населених пунктах, що входять до складу ОТГ, право мешканців на місцеве самоврядування та надання послуг громадянам забезпечується обраними ними старостами. Так, уже обрано 7861 старост, які затверджені

радою, однак, ще залишаються 87 територіальних громад, в яких не утворено старостинські округи.

Варто зазначити, що на місцевому рівні існують серйозні проблеми стосовно функціонування ОТГ. Здебільшого це пов'язано зі слабкістю та незрілістю українських інститутів місцевого самоврядування, великою кількістю юридичних колізій та нечітким законодавством у сфері компетенції і повноважень місцевих органів державної влади та органів місцевого самоврядування, відсутністю економічного підґрунтя для їх реалізації, а також слабкою активністю громадян.

Також у сучасних умовах територіальні громади мають проблеми з фінансуванням соціальних об'єктів, житлово-комунального господарства, проектів місцевого розвитку, утримання органів місцевого самоврядування та ін. Основною умовою вирішення цих проблем є розуміння елементів системи фінансового забезпечення розвитку новостворених територіальних громад, інакше неможливо буде приймати ефективні управлінські рішення, у тому числі й діяльності органів місцевого самоврядування щодо посилення відповідного фінансового забезпечення розвитку територіальних громад [4].

На рівні ОТГ загострюються такі соціальні проблеми, як безробіття, бідність та вимушена трудова міграція, занепад соціальної інфраструктури, демографічна криза та деградація сільської поселенської мережі тощо. Основна причина такої ситуації полягає в тому, що влада ігнорує необхідність прогресивних змін в управлінні територіальним розвитком та громадську думку.

Отже, для розвитку та ефективного функціонування спроможних ОТГ необхідні злагоджені заходи та конкретні дії всіх органів публічної влади щодо удосконалення законодавства; впровадження збалансованої бюджетної моделі надходжень та витрат до органів місцевого самоврядування; ефективний менеджмент (лідери, керівники, професіонали) тощо.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА:

1. Моніторинг реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влад станом на 7 жовтня 2021 р. *Міністерство розвитку громад та територій України*. URL : <https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/755/07.10.2021.pdf>.
2. Визначена краща десятка малих та середніх громад України до 150 тисяч мешканців. URL : <https://www.prostir.ua/?news=vuznachena-krascha-desyatka-malyh-ta-serednih-hromad-ukrajiny-do-150-tysyach-meshkantsiv>
3. Чому в Україні створюють спроможні громади. URL : <https://decentralization.gov.ua/gromadas>.
4. Територіальні громади в умовах децентралізації: ризики та механізми розвитку: монографія / за ред. В. С. Кравціва, І. З. Сторонянської. Львів: ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долішнього НАН України, 2020. 531 с. (Серія «Проблеми регіонального розвитку»). URL : <https://ird.gov.ua/irdp/p20200001.pdf>.

УДК 352/.354.07(477)

Останов Ігор

здобувач ступеня вищої освіти магістр

Вінницький державний педагогічний університет

імені Михайла Коцюбинського

Плахотнюк Владислава

здобувачка ступеня вищої освіти магістр

Вінницький державний педагогічний університет

імені Михайла Коцюбинського

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ СПРОМОЖНОСТІ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В УКРАЇНІ

Відповідно до Європейської хартії місцевого самоврядування, затвердженої Радою Європи у жовтні 1985 року. Місцеве самоврядування